

СТАНОВИЩЕ

От: *доц. д-р Петя Иванова Тонева*
СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Професионално направление 3.8 Икономика
научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“* в Югозападен университет „Н. Рилски“, Благоевград

Автор на дисертационния труд: **МАРИЯ МИЛЧЕВА БЕЛКОЛЕВА**

Тема на дисертационния труд: **Туристическа политика за развитие на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 819 от 19.03.2026 г. на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“ - Благоевград

I. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Структурата на дисертационния труд със заглавие „Туристическа политика за развитие на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности“ разработен от докторант Мария Белколева следва логическа последователност и обвързаност на изследваната проблематика. Състои се от увод (12 стр.), изложение в три глави (178 стр.), заключение (5 стр.) и списък на използваните източници (5 стр., общо 116 източника). Към съдържанието са представени списъци на фигурите (42 броя), таблиците (19 броя) и списък на използваните в дисертационния труд съкращения. Разработката е в общ обем от 207 страници.

Темата на дисертационния труд е безспорно значима и актуална. Съвременното развитие е под въздействие на икономически флукутации, пандемии, тероризъм и социално-политическата нестабилност. Тази динамична и турбулентна среда предизвиква несигурности и кризи в туризма, сектор особено уязвим и силно зависим от влиянията на

генетичните фактори за неговото развитие. В тази връзка докторантът аргументирано и обосновано е представил необходимостта от задълбочено изследване на туристическите политики, прилагани в условията на криза, и на ефективността на инструментите за тяхното управление.

Основната цел на дисертационния труд е ясно дефинирана, а именно – на основата на анализ и оценка на туристическата политика и управленските подходи на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности, да се идентифицират стратегическите насоки и инструменти за повишаване устойчивостта и конкурентоспособността на сектора. Като подцел на основната изследователска цел е определено създаването на концептуална рамка за устойчиво управление на туризма в кризисни условия и предлагането на конкретни насоки за подобряване на институционалните практики в сектора.

Постигането на така определените цел и подцел се осъществява чрез последователното решаване на пет основни изследователски задачи.

Като част от изследователската рамка, авторът правилно е определил **обектът** на своето изследване – националната туристическа политика на Република България, разглеждана в контекста на глобални кризи и нарастваща несигурност, а **предмет** на изследването са управленските подходи, механизми, стратегии и инструменти за формиране и прилагане на ефективна туристическа политика, насочена към устойчиво развитие и повишаване проактивността на българския туризъм при условия на кризи и глобални несигурности, проявяващи се в изследваните три туристически района.

Подходящо е формулирана основната **теза на дисертационния труд**, че адаптивната туристическа политика представлява ключова предпоставка за устойчиво развитие на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности.

Коректно са посочени **ограниченията**, съпътстващи дисертационния труд. Те са свързани най-вече с наличните статистически данни и недостатъчно научно базирани анализи, свързани с актуални аспекти от изследваната проблематика.

Източниците на информационно осигуряване обхващат: специализирана научна литература в утвърдени издания; нормативни актове; периодични издания; статистически издания на международни туристически организации и Националния статистически институт, Министерство на туризма на Република България, електронни справочници, аналитични издания на официални организации и резултати от проведено от докторанта емпирично изследване. В обхвата на източниците на информация са 27 източника на кирилица и 89 на латиница.

Докторант Мария Белколева познава в дълбочина съществуващите достижения по темата на дисертационния си труд и подходящо ги интерпретира. Литературните източници са ползвани добросъвестно и коректно.

II. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Съдържанието на дисертационния труд свидетелства, че докторант Мария Белколева е реализирала необходимо и полезно, задълбочено научно изследване. Стилът е стегнат и точен. Текстът е написан на разбираем научен език.

В увода е представена логическата рамка на изложението. Обоснована е необходимостта от изследване на адаптивността на българския туризъм към кризи и несигурности и ролята и възможностите на туристическата политика в този контекст, аргументирана е актуалността на представената тематика и поставената авторова цел.

Първа глава на дисертационния труд със заглавие „Теоретични основи и анализ на съвременните концепции за управление на туризма“ е посветена на теоретичните аспекти на изследваната проблематика. Разгледани са глобалните кризи, направена е класификация, детерминирани са основните етапи на тяхното проявление. Терминологично е изяснен понятийния апарат, включително и чрез използване на метода на сравнението. Специално внимание в тази глава от дисертационния труд е отделено на категоризацията на кризите, рисковете и тяхното въздействие. Като част от теоретичния фундамент докторантът изяснява концепциите относно туристическата политика и управлението на риска в туризма. Напълно уместно авторът подчертава необходимостта от интегрирано управление на кризите и бедствията в туризма, при което се съчетава стратегическо мислене, информационна осигуреност и гъвкави механизми за адаптация на сектора към глобалните несигурности.

Във втора глава на дисертационния труд „Методологични основи на проактивното управление при кризи и глобални несигурности в туризма“ е разработена методологическата рамка на проактивното управление на туризма в условията на кризи и глобални несигурности. Намирам за напълно правилна постановката на автора, че е необходимо прилагане на системен подход при изграждането на рамката за проактивно управление на кризи. Той дава възможност за проектиране на адаптивни управленски сценарии, при които решенията се взимат на основата на системните зависимости, а не само на отделните явления. В тази част от дисертационния труд е направен анализ на международни добри практики в антикризисното управление в туризма, с цел систематизиране на такива,

които могат да послужат за усъвършенстване на туристическата политика в Република България.

Трета глава на дисертационния труд „Приложен анализ и стратегически насоки за проактивно управление на туристическата политика на Република България“ е изцяло приложно насочена. Направен е анализ на възможностите за прилагане проактивен подход в управлението на кризи в туристическия сектор, при търсена синергия на международния опит и националните особености на българския туризъм. Осъществено е авторово емпирично изследване в три туристически района в страната. Авторът достига до заключение на база на анализът на данните, че въпреки високия потенциал на туристическия сектор, неговата устойчивост остава ограничена поради структурни дефицити, недостатъчна дигитална интеграция и слаба институционална координация. Със сериозна научна и практическа значимост са формулираните препоръки и изведените стратегически насоки за устойчиво адаптиране и развитие на българския туризъм. В края на тази част от дисертационния си труд, докторантът уместно очертава насоки за бъдеща изследователска работа.

В *заключението*, авторът е направил обобщения на разработеното в дисертационния труд и е определил научната новост на своето изследване.

Използваната *методология* се основава на съвкупност от научноизследователски подходи и методи, които са подходящо подбрани и правилно използвани. Изложението на дисертационния труд позволява да *направим извода*, че целта е постигната, изследователските задачи са изпълнени, а изследователската теза е потвърдена.

III. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертационния труд се съдържат значими приноси моменти, концентрирани върху следното:

- Предложена е методика за проучване, анализ и оценка на въздействието на външната среда върху устойчивостта на туристическата дестинация, идентифицирана в пространствената обусловеност на туристическите райони на България;
- Разработен е концептуален модел за интегрална и проактивна туристическа политика в условия на кризи, ориентирана към дестинация България;
- Предложени са насоки за проектиране на стратегически решения с регионален фокус, предпоставящи устойчивостта на туристическите дестинации, в условия на несигурности;
- Изведени са конкретни препоръки за усъвършенстване на туристическата политика за дестинация България чрез интеграция на

дигитални инструменти за управление, комуникация и мониторинг на риска.

Постигнатите научни и научно-приложни резултати в хода на разработване на дисертационния труд представляват оригинален принос в науката за туризма. Приносните моменти са формулирани коректно от докторанта и отразяват постигнатото в дисертационния труд.

IV. Оценка на автореферата и на публикациите по дисертацията

Авторефератът точно и в логическа последователност отразява съдържанието на дисертационния труд. Той е в обем от 57 страници.

Докторант Мария Белколева е представила четири научни публикации, една от които в съавторство, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него.

V. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам съществени критични бележки по дисертационния труд. Разглежданата проблематика има радиален характер - провокира и открива поле за нови изследователски теми. *Интерес представлява позицията на докторанта по отношение ролята на образованието (формално и неформално) за повишаване на антикризисната подготовка в сектор туризъм.*

VI. Заключение

Представеният дисертационен труд за образователна и научна степен „Доктор“ отговаря на всички нормативни, количествени и качествени изисквания за неговото разработване и написване. Авторът достига до оригинални и значими научно издържани резултати, които имат приносен характер към теорията и практиката.

Гореизложеното ми дава основание да изразя своето **ПОЛОЖИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ** за присъждане на ОНС „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“ на Мария Милчева Белколева.

10.04.2026 г.
Гр. Свищов

Изготвил становището:
(доц. д-р Петя Иванова)

OPINION

From: *Assoc. Prof. Petya Ivanova Toneva, PhD*
D. A. Tsenov Academic of Economics, Svishtov
Professional field 3.8 Economics
Scientific specialty "Economics and Management (Tourism)"

Subject: Dissertation for the award of educational and scientific degree **"Doctor"** in the *scientific specialty "Economics and Management (Tourism)"* at the Southwestern University "N. Rilski" – Blagoevgrad

Author of the dissertation: **MARIA MILCHEVA BELKOLEVA**

Topic of the dissertation: **Tourism Policy for the Development of Bulgarian Tourism in the Context of Crises and Global Uncertainties**

Grounds for submitting the opinion: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation, according to Order No. 819/19.03.2026 of the Rector of SWU "N. Rilski" - Blagoevgrad

I. General characteristics of the presented dissertation

The structure of the dissertation entitled "Tourism Policy for the Development of Bulgarian Tourism in the Conditions of Crises and Global Uncertainties", developed by PhD student Maria Belkoleva, follows a logical sequence and connection of the studied issues. It consists of an introduction (12 pages), an exposition in three chapters (178 pages), a conclusion (5 pages) and a list of sources used (5 pages, a total of 116 sources). The table of contents includes lists of figures (42 pieces), tables (19 pieces) and a list of abbreviations used in the dissertation. The development is in a total volume of 207 pages.

The topic of the dissertation is undoubtedly significant and relevant. Modern development is under the influence of economic fluctuations, pandemics, terrorism and socio-political instability. This dynamic and turbulent environment causes uncertainties and crises in tourism, a sector particularly vulnerable and highly dependent on the influence of genetic factors for its development. In this regard, the PhD student has presented the need for an in-depth study of the tourism policies implemented in crisis conditions and the effectiveness of the tools for their management.

The main objective of the dissertation is clearly defined, namely – on the basis of analysis and evaluation of the tourism policy and management approaches of Bulgarian tourism in the context of crises and global uncertainties, to identify the strategic directions and tools for increasing the sustainability and competitiveness of the sector. As a sub-goal of the main research objective, the

creation of a conceptual framework for sustainable tourism management in crisis conditions and proposing concrete guidelines to improve institutional practices in the sector.

The achievement of the thus defined goal and sub-goal is carried out through the sequential solution of five main research tasks.

As part of the research framework, the author has correctly defined *the object* of his research – the national tourism policy of the Republic of Bulgaria, considered in the context of global crises and growing uncertainty, and the *subject* of the study are the management approaches, mechanisms, strategies and tools for the formation and implementation of an effective tourism policy aimed at sustainable development and increasing the proactivity of Bulgarian tourism in the conditions of crises and global uncertainties manifested in the three tourist areas studied.

The main thesis of the dissertation is *adequately formulated* that the adaptive tourism policy is a key prerequisite for the sustainable development of Bulgarian tourism in the context of crises and global uncertainties.

The limitations accompanying the dissertation are *correctly indicated* . They are mostly related to the available statistical data and scientifically based analyses related to current aspects of the studied problems.

The sources of information provision include: specialized scientific literature in approved journals; normative acts; periodicals; statistical publications of international tourism organizations and the National Statistical Institute, Ministry of Tourism of the Republic of Bulgaria, electronic reference books, analytical publications of official organizations and results of empirical research conducted by the doctoral student. and 89 in Latin.

Doctoral student Maria Belkoleva knows in depth the existing achievements on the topic of her dissertation and interprets them appropriately. The literary sources have been used conscientiously and correctly.

II. Evaluation of the scientific and applied scientific results obtained

The content of the dissertation testifies that PhD student Maria Belkoleva has realized a necessary and useful, in-depth scientific research. The style is concise and precise. The text is written in an understandable scientific language.

In the introduction , the logical framework of the presentation is presented. The need to study the adaptability of Bulgarian tourism to crises and uncertainties and the role and opportunities of tourism policy in this context is substantiated, the relevance of the presented topics and the author's goal are substantiated.

The first chapter of the dissertation entitled "Theoretical Foundations and Analysis of the Modern Concepts of Tourism Management" is devoted to the theoretical aspects of the studied problems. The global crises are examined, a classification is made, the main stages of their manifestation are determined. the categorisation of crises, risks and their impact. As part of the theoretical foundation, the PhD student clarifies the concepts regarding tourism policy and

risk management in tourism. Quite appropriately, the author emphasizes the need for integrated crisis and disaster management in tourism, which combines strategic thinking, information security and flexible mechanisms for the adaptation of the sector to global uncertainties.

In the *second chapter* of the dissertation "Methodological Foundations of Proactive Management in Crises and Global Uncertainties in Tourism" the methodological framework of proactive tourism management in the conditions of crises and global uncertainties is developed. scenarios in which decisions are made on the basis of systemic dependencies, and not only on individual phenomena. In this part of the dissertation, an analysis of international good practices in anti-crisis management in tourism is made, in order to systematize those that can serve to improve the tourism policy in the Republic of Bulgaria.

The third chapter of the dissertation "Applied Analysis and Strategic Guidelines for Proactive Management of the Tourism Policy of the Republic of Bulgaria" is entirely applied to the topic. An analysis of the possibilities for applying a proactive approach to crisis management in the tourism sector is made, with the desired synergy of international experience and the national characteristics of Bulgarian tourism. An author's empirical study has been carried out in three tourist regions in the country. The author concludes, based on the analysis of the data, that despite the high potential of the tourism sector, its sustainability remains limited due to structural deficits, insufficient digital integration and weak institutional coordination. Of serious scientific and practical significance are the formulated recommendations and the strategic guidelines for sustainable adaptation and development of Bulgarian tourism. At the end of this part of his dissertation, the PhD student outlines additional guidelines for future research work.

In conclusion, the author has made generalizations of what has been developed in the dissertation and has determined the scientific novelty of his research.

The methodology *used* is based on a set of research approaches and methods that are appropriately selected and correctly used. The presentation of the dissertation allows *us to conclude* that the goal has been achieved, the research tasks have been completed, and the research thesis has been confirmed.

III. Evaluation of scientific and applied scientific contributions

The dissertation contains significant contributions focused on the following:

- A methodology for study, analysis and assessment of the impact of the external environment on the sustainability of the tourist destination, identified in the spatial conditioning of the tourist regions of Bulgaria, is proposed;
- A conceptual model for integral and proactive tourism policy in crisis conditions has been developed, oriented towards destination Bulgaria;
- Guidelines are proposed for the design of strategic solutions with a

regional focus, presupposing the sustainability of tourist destinations in conditions of uncertainty;

- Specific recommendations are made for improving the tourism policy for destination Bulgaria through the integration of digital tools for management, communication and risk monitoring.

The scientific and applied scientific results achieved in the course of developing the dissertation represent an original contribution to the science of tourism. The contribution points are formulated correctly by the PhD student and reflect the achievements in the dissertation.

IV. Evaluation of the abstract and the publications of the dissertation

The abstract accurately and in a logical sequence reflects the content of the dissertation. It is 57 pages long.

PhD student Maria Belkoleva has presented four publications, one of which is co-authored, which are directly related to the topic of the dissertation and reflect the main parts of it.

V. Critical notes, recommendations and questions

I have no critical notes on the dissertation. The issues under consideration have a radial character - it provokes and opens up a field for new research topics. *Of interest is the doctoral student's position regarding the role of education (formal and informal) in increasing anti-crisis preparedness in the tourism sector.*

VI. Conclusion

The presented dissertation for the educational and scientific degree "Doctor" meets all normative, quantitative and qualitative requirements for its development and writing. The author achieves original and meaningful scientifically sound results that contribute to theory and practice.

The above gives me grounds to express my POSITIVE OPINION for awarding the degree of Doctor in Economics and Management (Tourism) to Maria Milcheva Belkoleva.

10.04.2026
Svishtov

Prepared opinion:
Assoc. Prof. Petya Ivanova, PhD